

בלבביפדיה מחשבה	בלבביפדיה עבודת ה'
יתקיים אי"ה כל יום רביעי	יתקיים אי"ה כל יום חמישי
רח' קדמון 4	רח' הרב בלוי 33
חולון	ירושלים
20:30	20:30

צורת אדם

בנושא גבות
יום שלישי טז' שבט
רח' הרב בלוי 33
ירושלים 20:30

בלבבי משכן אבנה

פרשת וארא ♦ תשפ"ו ♦ #432

תוכן הגיליון

נקודה מתוך הפרשה	עמוד א'
לחיות את הפרשה	עמוד א'
סוגיות במחשבה	עמוד ג
ליקוטים	עמוד ד'
שולחן ערוך עם ביאור בלבבי משכן אבנה	עמוד ג'
עץ חיים עם ביאור בלבבי משכן אבנה	עמוד ו'
עץ חיים עם פירושים על התורה - ועל העבודה	עמוד ט'

נקודה מתוך הפרשה

(בני קהת, עמרם משה ואהרן כדי לייחסם), אך מהי סיבת ציון תולדות שבטי ראובן ושמעון, כאשר שאר השבטים לא מצויינים בהמשך?

בפרשתן (שמות ו, יד ואילך), נזכרים תולדות השבטים; ראובן, שמעון, ולוי. לכאורה מובן איזכורם המפורט של בני שבט לוי

ביאור מורינו הרב שליט"א

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֲהִיָּה אֲשֶׁר וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲהִיָּה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם. ולכך דייקא אחר כא' נולדים באו משה ואהרן לגאול את ישראל. כי שם אהיה עולה כא, ואחר שנתחזק שם זה באו לגאולם, והבן.

סדר החושים כתב רש"י (שמות ו, יד), וז"ל, אֵלֶּה רָאִשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם - מתוך שהזקק ליחס שבטו של לוי עד משה ואהרן, בשביל משה ואהרן, התחיל ליחסם דרך תולדותם מראובן. ובפסיקתא רבתי (פרק ז), ראיתי לפי שקנטרם יעקב אביהם לשלשה שבטים הללו בשעת מותו, חזר הכתוב ויחסם כאן לבדם לומר שחשובים הם, עכ"ל. ועיין שפתי כהן (על אתר), וספורנו. ועיין שהש"ר (ד, יז).

והנה אמרו חז"ל (שמו"ר יג, י) ששבטים הללו, ראובן שמעון ולוי, לא היו משועבדים במצרים. והיינו שהאיר בהם אור הגאולה קודם שנשתעבדו, וזהו מכוח שם אהיה, כנ"ל. ואמרו (שהש"ר ד, יז), וז"ל, ר' נחמיה אמר לפי שכל השבטים עבדו עבודת כוכבים במצרים, ושבט ראובן שמעון ולוי לא עבדו עבודת כוכבים, ורבנן אמרין לפי שכל השבטים לא נהגו שררה במצרים על ישראל ושבטים הללו נהגו שררה במצרים, עכ"ל, עיי"ש. עוד אמרו (זוה"ק ח"א, קנד ע"ב), וז"ל, אמר ר' אבא (ראובן) ראו בן סתם דאתכליל בשמעון ולוי, לאה הכי הוה דעתה (ס"א רעותא) דכתיב (בראשית כט, לד) הפעם ילנה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים בגין דהוה תלתא דמתחברן כחדא, עכ"ל.

וכתב בתפארת יהונתן (על אתר), וז"ל, הא דמנה ג' שבטים עד משה ואהרן, דכלל כל המספרים הם שלשה, ולכן בשם ה-ו-י-ה ג"כ ג' אותיות, אבל ה' אחרונה היא כפולה. ד (כנגד אותיות בפועל בשם הויה) פעמים ג' הוא יב, והם יב צירופי הויה ב"ה. וכן השבטים, שורש כולם הם שלשה, ראובן שמעון ולוי, ויהודה הוא הכפל, כמו ה' אחרונה, ד' פעמים ג', הרי יב שבטים אשר נתהווה ממנו. ולכן כתוב אֵלֶּה רָאִשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם, ראובן שמעון ולוי, כי הם שורש כל השבטים, והם שלשה אותיות ראשונות מהשם יהוה, במספר כא, לכך מונה כא' נולדים קודם משה ואהרן וכו', (ואלו הם) חנוך פלוא חצרון וכרמי ימואל ימין אהד יכין וצוחר ושאל בן הכנענית גרשון קהת ומררי לבני ושמעי עמרם יצהר חברון עוזיאל מחלי ומושי, ואח"כ אהרן ומשה וכו', עכ"ל, עיי"ש דבריו הנפלאים בהרחבה.

ורמזו רמז נפלא בשם של יעקב הנקרא 'ישראל', ר"ת: יעקב - שמעון - ראובן - אחד - לוי, והיינו מתחברן כחדא, ילנה אישי אלי, יעקב, ודו"ק. ולכך נכתבו יחד עם לוי, אף ראובן ושמעון.

והבן שגאולת מצרים היה ע"י שם אהיה, כמ"ש (שמות ג, יד)

לחיות את הפרשה

וַאֲנִי אֶקְשֶׁה אֶת לֵב פְּרַעֲהַ (שמות ז, ג)

למעשה

על כל אחד ואחד להכיר את הכח בחזק שבנפשו, ולהתעקש להוציאו מהכח לפועל, בשום שכל והדרגה, אולם בהתעקשות מוחלטת של יהי מה, ולא יעמוד בפניו שום מניעה ועכוב. אולם עקשות חזקה זו ראוי רק בכח החזק בנפשו, ולא בכל שאר כוחות נפשו. כי כאשר האדם משתמש בכח העקשות בכל עניניו נעשה אצלו טבע שני להיות עיקש, וכבר אמרו חז"ל לעולם יהא אדם רך כקנה.

רק העקשן יצליח

אמרו רבותינו, פרעה אותיות - הערף, בבחינת 'עם קשה עורף'. אולם אצל פרעה קשיות זו לא נעצרה בעורף, אלא אף לבבו נעשה קשה, כמ"ש 'ואני אקשה את לב פרעה'.

עקשות דקדושה ענינה להתעקש לעשות את רצון קונו. עקשות דקלקול זו עקשות לעשות את רצון עצמו.

'ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה, ותלד לו את נדב ואת אביהוא את אלעזר

ואת איתמר' (שמות ו כג)

וכתב הרמב"ן וז"ל, כאשר הזכיר אם הנביאים לכבודם, ולומר שהיא בת לוי איש צדיק, ונרמז שנעשה בה נס, כן הזכיר אם הכהונה שהיא מיוחדת מזרע המלוכה, אחות הנשיא הגדול, עכ"ל עיי"ש.

וכתב הרבינו בחיי וז"ל, הודיענו הכתוב הזה, כי 'התערבה' משפחת הכהונה עם משפחת המלוכה, היא אלישבע אחות נחשון הנשיא הגדול שבשיראל, והזכיר אמו של פנחס שהוא גם כן כהן שזכה בה בעצמו, עכ"ל.

'אלישבע' אותיות אלי-שבע, וזהו שנשא אותה אהרן דייקא שמטיב ומדליק את המנורה שיש בה ז' נרות. אולם גנוז כאן התערבות כהונה עם מלוכה, כנ"ל, וזהו השורש לימי מתתיהו כהן גדול ובניו, שנטלו לעצמם המלוכה, וכתב הרמב"ן, שטעו בכך. אולם השורש לכן הוא באלישבע ששורשה מבית יהודה, מלוכה, ונישאת לאהרן, כהן, ואוכלת בתרומה, וכוללת בקרבה כהונה עם מלוכה, וכך זה נגלה בזרע אהרן ואלישבע.

ויתר על כן גנוז בה כח מלוכה, כמ"ש (זבחים קב ע"א) חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות ישראל, יבמה מלך, אישה כהן גדול, בנה סגן, בן בנה משוח מלחמה, ואחיה נשיא שבט, ואבילה על שני בניה. יבמה מלך - משה, ונעשה בה צרוף של מלוכה נוספת, ודו"ק. והבן שעיקר מלוכה משבט יהודה, וכן יש מלוכה ביוסף ובנימין. אולם משה מלך היה, והוא משבט לוי, והוא כולל בקרבו כהונה-לויה-מלוכה ר"ת מלך, מ-מלוכה, ל-לויה, כ-כהונה, ונתבאר במקום אחר. וכך כללות זו נגלה אף באהרן מעין כך, מעין משה, שיש בו הן כהונה הן לויה (שנתחלפו), והן מלוכה מכח אשתו אלישבע.

והבן שמנו חז"ל ה' שמחות, וב' אבלות על נדב ואביהוא שמותו, ואילו לא היה גורם החטא, היה ז' שמחות, בחינת אלי-שבע, אולם גרם החטא, ונעשה ה' שמחות וב' אבלות, ודו"ק.

ובדקות, כללה בקרבה, כתר תורה - משה. כתר מלוכה - משה, והיא משבט יהודה. כתר כהונה - בעלה ובניה, ודינה ככהנת אשת כהן, וכאשר נעשה צרוף כל אלו יחדיו, זוכים אף לכתר שם טוב העולה על כולם, ועולה על כולם היינו, כאשר מצטרפים שלשת אלו כתר תורה מלוכה וכהונה, אזי עולה עליהם דייקא כתר שם טוב, ומלוכה כתר שם טוב נעשה מצרוף שלשת הכתרים, והבן.

וזהו סוד חנוכה, שנעשה נס בשמן, וכתב 'טוב שם משמן טוב', ודו"ק.

ובני קרח, אסיר ואלקנה ואביאסף (שמות ו, כד)

הנה מלת אבוס לא נכתבה להדיא בחמשה חומשי תורה, אלא רמוזה, במ"ש אותיות אבוס-יסף, ובני קרח, אסיר ואלקנה ואביאסף (שמות ו, כד). אולם נכתבה אצל שלמה (מלכים א, ה, ג) ויהי לחם שלמה ליום אחד וכו' וברברים אבוסים. וכן כתב (משלי, טו, יז) טוב ארחת ירק ואהבה, משור אבוס ושנאה בו. ועוד.

ומהות אבוס, עיין אבן עזרא (ישעיהו, א, ג) אבוס, מקום אכילתו. ועיין מלבי"ם (ישעיהו, א, ג) שם אבוס מורה על הכלי שנותנים בו בליל חמיץ לפטם הבהמה שרוצים להשמינה (אבוס - סובא, ודו"ק).

ומהות פעולת האביסה, פרש"י (משלי, טו, יז) שאובסין לו המאכל בפיו בעל כרחו כדי לפטמו. ומהותו שפע למעלה מכח קבלת הכלי. ובכלי הגוף מתגלה כאכילה יתירה, ובצורת נפש, מתגלה בהשגה יתירה, כמ"ש רבינו בחיי (שמות, לח, כא) משור אבוס, מן ההשגה הגדולה המטעה את האדם, כאותה השגה שהשיגו ישראל במדבר שעשו את העגל וימירו את כבודם בתבנית שור.

* לרבינו יוסף קארו, בעל השלחן ערוך.

ובחינה זו נאמרה דייקא על שלמה וסעודתו, בחינת מאשר "שמנה" לחמו והוא יתן מעדני מלך. ולפיכך נתנו לשלמה בסעודתו ברבורים אבוסים.

ורש"י פירש שם, תרגולין מפותמין. וחז"ל אמרו (ב"מ, פז, ע"ב, קה"ד, ב, ח, ז) מיני ברבריה, וי"א עוף גדול. ועיין ילק"ש (מלכים, א, רמז קעד) מובחר שבעופות תרגול. ועיין רד"ק שם, וי"מ כי הם העופות המסורסים, כי הם שמנים מהאחרים. ובעומק, שורש הסירוס שאינו מוליד, מפני שזהו אור למעלה מן הכלי. ועיין ב"מ, פז, ע"ב. ואברבנאל (מלכים, שם).

וכח זה נגלה דייקא אצל שלמה המלך, שהיה חכם מכל אדם, והיין שחכמתו הייתה למעלה מן הכלים. ולכך הרבה לו נשים, והיין שרצה להרבות כלים לפי שיעור חכמתו (בחכמה יבנה בית, ביתו זו אשתו), ולכך הרבה לו סוסים, שהוא בחינת אבוס (כמ"ש התרגום, עיין רד"ק מלכים, א, ה, ו) שהיו לו ארבעת אלפים אורות סוסים. וכל זאת לריבוי השגתו בחכמה, כמ"ש ברבינו בחיי הנ"ל.

ובעומק אבוס מלשון א-סוב, אור סובב. ובדרך רמז, כתיב (זכריה, ב, ט) סביב - ולכבוד אהיה בתוכה, ר"ת אבוס. כי אבוס נעשה ע"י שהפנימי יוצא מתפיסת פנימי לסובב לו, השגת המקיפים סביב. וזה היה מדרגת שלמה המלך.

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל

מארץ מצרים על צבאתם. (שמות ו, כו - כז)

המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן.

ואמרו חז"ל, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן, 'שקולים' ו'שווים' הם זה לזה. [עיין בראשית רבה א טו. ויקרא רבה לו א]. וכן אמרו (שיר השירים רבה ד יג) לא משה גדול מאהרן ולא אהרן גדול ממשה בתורה.

ואכ"כ צ"ב מדוע הוזכר תחילה הוא אהרן ומשה, ורק אח"כ הוזכר הוא משה ואהרן, והרי בתחילה קדם והזכיר אהרן קודם למשה, ורק אח"כ הקדים משה לאהרן.

וכפשוטו כתב האבן עזרא וז"ל, (פסוק טז) הקדים שם אהרן בעבור שניו. עוד כתב האבן עזרא (פסוק כו) וז"ל, הקדים אהרן למשה, כי הוא גדול בשנים, ועוד, כי הוא התנבא לישראל קודם בא משה, עכ"ל. עיין שמות רבה ג טז.

ובתרומת הדשן (על התורה) כתב וז"ל, לגבי ציווי מאת המקום מקדים אהרן למשה, לפי שגלוי וידוע שמשה היה עיקר, חלק הכתוב כבוד לאהרן לומר שלא היה טפל לגמרי, (וכתב ברבינו בחיי וז"ל, הקדים את משה לפי שהוא גדול ממנו בנבואה, עכ"ל), ובדיבורם אל פרעה היה אהרן עיקר, הקדים הכתוב למשה מטעם זה. ועל דרך זה פירש רש"י (ויקרא יט ג), והוא בפ"ק דקידושין (ל ע"ב) גבי 'איש אמו ואביו תראו' עכ"ל.

ובדרשות מהר"י קארו* (פרשת וארא) כתב וז"ל, כי הנבואה היה קודמת לאהרן, כמ"ש 'ויאמר ה' אל אהרן צא לקראת משה', נראה שהיה לו הנבואה מקודם, (אולם כבר נתבאר לעיל דברי המדרש שדיבור אחד נחלק לשנים בשווה, חלקו למשה וחלקו לאהרן, וכפשוטו היה קודם למשה במדיו שישוב, ואח"כ לאהרן שיצא לקראת משה ששב, ואכמ"ל) לכן זה הוא שאמר 'הוא אהרן ומשה', כלומר יותר מעלה היה לו לאהרן וכו', ואח"כ בהמשך הזמן נעשו שוים, וזהו 'הם המדברים אל פרעה', ואח"כ השיג משה מעלה ביותר על אהרן, וז"ש 'הוא משה ואהרן וגו', עכ"ל. ודו"ק שלדבריו בזמן מסוים הם שווים. אולם לדברי רוב רבותינו, בהבחנה אחת היה אהרן גדול על משה, ובהבחנה אחת היה משה גדול על אהרן. ועיין עץ חיים שער לד פ"ו, ושער הפסוקים שמות וארא שמיני, ושער מאמרי רשב"י וארא, ושער היחודים פ"א.

וכתוב 'הוא' אהרן ומשה, 'הוא' משה ואהרן, וכתוב 'הוא' לשון יחיד, ולא 'הם' לשון רבים (עיין רשב"ם), כי בעומק נגלה שורשם שהם אחד.

**וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה רֹאה נִתְּתִיךָ אֱלֹהִים לְפָרְעָה וְאֶהְרֹן
אֲחִיךָ יִהְיֶה נְבִיאָךְ. אֵתָה תְּדַבֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר אֶצוּךָ וְאֶהְרֹן
אֲחִיךָ יְדַבֵּר אֶל פָּרְעָה וְשַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.**

(שמות ז, א - ב)

ולעיל (פרק ד פסוק טו טז) 'ודברת אליו ושמת את הדברים בפיו ואנכי
אהיה עם פִּיךָ ועם פִּיהו והוריתי אתכם את אשר תעשון. ודבר הוא לך
אל העם והיה הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלהים'.

וחלק המעשה, חלק נעשה ע"י אהרן וחלק ע"י משה, וחלק ע"י
שניהם, וכמ"ש (פרק יא פסוק י) 'ומשה ואהרן עשו את כל המפתים האלה
לפני פרעה וגו'.

וכתב רש"י ז"ל, יהיה נביאך - כתרגומו, מתורגמן, וכן כל לשון
נבואה אדם המכריז ומשמיע לעם דברי תוכחות, והוא מגזרת (ישעיה נז
יט) נִיב שפתיים, (משלי י לא) ינוב חכמה, ויכל מהתנבות דשמואל (א' י ג).
וכתב בשפתי חכמים (שמות יב ג) בביאור דברי רש"י ז"ל, אע"פ שאהרן
אחיו יהיה נביאך, מ"מ אתה תדבר פעם אחת בקיצור השליחות לפרעה,
כפי ששמעת מפי ה', ואהרן ימליצנו ויטעימנו אח"כ. וכמו שהוא גבי
פרעה, ככה הוא גבי ישראל דכתיב (לעיל ד טז) 'ודיבר הוא לך אל העם
וגו', ר"ל אע"פ שאהרן יהיה לך לפה לדבר עם העם עם כל זה צריך אתה
לדבר אל העם בכל שליחות פעם אחת בקיצור כמ"ש לעיל (רא"ם), עכ"ל.
ועיין במזרחי פרק ז פסוק ב.

אולם ברמב"ן (ו יג) כתב ז"ל, ואין כן דעתי וכו', כי אתה תבוא לפניו עם
אהרן, ושם תצוה את אהרן ולא ישמע פרעה דבריו, ואהרן בשליחותך
ישמיענו דבריו, כאשר האלהים מצוה לנביא, והנביא משמיע דבריו
ומוכיח בהם, עכ"ל. ועיין גור אריה פרק ז פסוק ב.

ולכו ע"י משה דיבר תחלה, וכמ"ש 'אתה תדבר את כל אשר אצוך', אלא
שנחלקו אם מדבר לא לפני פרעה, או מדבר לפני פרעה בלחש וברמיזה
וכדו', וכלשון רש"י, 'אתה תדבר - פעם אחת כל שליחות ושליחות כפי
ששמעתו מפי (אהרן), ואהרן אחיו ימליצנו ויטעימנו באזני פרעה, עכ"ל.

ולפי"ז זהו תרגום של כבוד ע"י גדול ממנו בשנים, וכבר נתבאר לעיל,
שמחד בשנים אהרן גדול ממשה, אולם בנבואה גדול משה מאהרן, ולכן
נקרא שאהרן קטן ממשה ומתרגמו, וחלק מצות כבוד היא שהקטן
יתרגם את הגדול, וזהו כבוד הגדול.

וכפשוטו, אהרן תרגם כי משה היה כבד פה, ופשוט.

אולם בעומק נראה, שנבואה יש בה שני דברים, מראה בנבואה, וכח
הדיבור שבה. עיין חת"ס (פסוק ב).

וכפשוטו, כח הדיבור ניתן לאהרן, אולם בעומק אף המראה ניתן
לאהרן מכח נבואת משה עצמו, ודו"ק.

**וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן קְחוּ לָכֶם מֵלֶא חֲפְנִיכֶם פִּיחַ
כִּבְשֵׁן וְזָרְקוּ מֹשֶׁה הַשְּׁמִימָה לְעֵינֵי פָרְעָה, וְהִיא לֹאֲבָק עַל
כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִיא עַל הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה לְשַׁחֵן פָּרַח**

אֲבַעֲבֵת בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם (שמות ט, ח).

ואמר (תנחומא, בא) עשר מכות הללו, שלש מהם נעשו ע"י אהרן, שלש
נעשו ע"י משה, שלש ע"י הקב"ה, ואחת ע"י כלם, מכת שחין, שנאמר
מלא חפניכם פיח הכבשן וזרקו משה השמימה והיה לאבק על כל ארץ
מצרים. וזה עשה הקב"ה, שפרח והפיח על ארץ מצרים, ונעשה אבק
בכל ארץ מצרים.

וכן כתב הרמב"ן (שם, ט, ט) ז"ל, פירוש והיה לאבק, שיהיה האבק
אשר יעשה מן הפיח במקומו, נותן שחין על כל ארץ מצרים, ושהלקה
את האויר לעשות כן, "וגזרת עליון היא", עכ"ל. וכן כתב רש"י (שם, ט,
ח) וזרקו משה - הרי ניסים הרבה וכו', ואחד שהלך האבק על כל ארץ
מצרים, עכ"ל.

ובעומק נתגלה בפיח זה דבר והיפוכו, מחד, כמ"ש רש"י (שם) ז"ל,
שהחזיק מלא קומצו של משה מלא חפנים שלו ושל אהרן, ואחד שהלך
האבק על כל ארץ מצרים, עכ"ל. וזהו דבר והיפוכו, מחד הכל "נקמץ"
ומצורף יחד בנס, ומאידך הכל מתפזר לכל מצרים ארבע מאות פרסה
על ארבע מאות פרסה, מהלך מ' יום, כמ"ש חז"ל (ירושלמי, פסחים, פ"ה, ה"ה.
ושמ"ר, יא, ה, ועוד).

ושורש הפכים זו יתבאר ע"פ מש"כ בזהר חי על אתר, ז"ל, הסט"א
אין להם חיות כלל אלא בסוד אבק, ואין להם לא הבל ולא נרנח", אלא
כולם הם אבק, ויונקים מן הקב של הקדושה, אל אחר הסתרס ולא עבד
פירין אלא רמשים השורצים בארץ, ויש ק"ב אל יחוד הקדושה, והזרע
היורה כחץ אות יו"ד ונעשה יחוד יב"ק. ויש קב בסט"א כשבאין להזדווג
יוצא אין, ואז תיכף יתפרדו פועלי און, פיזור לרשעים, ונעשים פיזור
אבק, והיה לאבק בכל ארץ מצרים שחין פרח, כמבואר בפע"ח, עכ"ל.

והבן שבידי משה נעשה קמוץ, בחינת גילוי יחוד יב"ק, הכל נתאחד
ונתחבר. ולכך נעשה מכה זו ע"י שלשתם, הקב"ה משה ואהרן, שהוא
סוד יחוד, בחינת שלשה איש אשה ושכינה, ודו"ק, משה איש, שמים,
אהרן נוק', ארץ, קוב"ה מחברם (עיין מהר"ל, גבורות ה', פרק לד). משא"כ
כאשר יצא מידי משה וזרקו על מצרים נעתק ממדרגת יק"ב, ונעשה
"אבק", ושם כולו פיזור, ולכך נתפזר בכל ארץ מצרים.

והבן ששורש כל גלות מצרים ע"י טיפות קרי של אדה"ר כנודע.
ובמקום שיעשה ע"י הטפה יחוד ק"ב ויעשה יב"ק כנ"ל, נתפזר. ודו"ק
היטב. ולכך ירדו לגלות מצרים בבחינת אבק, כמ"ש בפרי מגדים (א"א,
או"ח, תרפה, ד"ה טעם שובבים) "ואלה" (שמות בני"י הבאים מצרימה) נוטריקון
ואבק לשון הרע, עיי"ש. שזהו אבק לשה"ר שדברו על יוסף. וברית
הלשון - לשה"ר, כנגד ברית המעור, פגם טיפה, כנ"ל.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מְקַצֵּר רוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה

(שמות ו, ט)

לאמר כל מעשיכם דבר יום ביומו כאשר בהיות התבן. וכתב (במדבר, כא, ד) ותקצר נפש העם בדרך.

רוח דרוח: גילוי הרוח בדיבור, רוח ממללא, ולכן דיבורו קצר וחפז, ואותיות דיבורו אינם ברורים. וזש"כ בגלות מצרים גבי משה, שהיה כבד פה וכבד לשון, וזהו מכח קצרות הרוח שהיתה בגלות מצרים. ועיין רא"ש (במדבר, יא, טו). וכלי יקר (שמות ו, ט). והעמק דבר (שם).

רוח דנשמה: כתיב (שמות ו, ט) ולא שמעו אל משה מקוצר רוח, ונודע שכח השמיעה השלימה מכח הנשמה (עיין עץ חיים, שער אח"פ).

רוח דחיה: מכח כך מחשבתם אינה מיושבת אלא מבולבלת, כמו שנתבאר לעיל מדברי הר' יונה. וקוצר רוח, קיצור החיה. עיין ספורנו (בראשית, כו, לה). ועוד כתב בגור אריה (שמות ו, ט) וז"ל, מי שהוא מחשב על דבר קשה הוא דואג ומציר לו ונשמתו קצרה, וזהו מקצר רוח, עכ"ל, עיי"ש. ועיין אור החיים (שם).

רוח דחידה: נחסר להם כח אריכות הנשמה השלימה, כמו שנתבאר לעיל מדברי רש"י.

ושלימות תיקון הקצר רוח (מלבד הפיכתו לארך רוח) הוא שיהא הקוצר רוח מופנה לגלות ובצפייה לגאולה. וכתב הרבינו בחיי (שמות ו, ט) וז"ל, מקוצר רוח - רמז להם לקץ הגאולה, שהוא חשבון מקצר (גימט' ת"ל), כענין שכתוב (שם, יב, מא) ויהי מקץ שלושים שנה וארבע מאות שנה, ויהי בעצם היום הזה יצאו צבאות בני ישראל מארץ מצרים, עכ"ל. ורמז להם שיהא לא קוצר רוח מעבודה קשה, אלא מצפייה לגאולה.

ומי שידבוק בקוצר רוח זה, יזכה לגאולה. ונצרך רצון והסכמה לפרוש מן הכל (עיין ילק"ש, וארא, קעח). (מכת"י תשפ"ה)

הדעת, בתחלת העיון, לא יוכל למהר עיון התבונה על הדבר, ויחתוך להזניחו, ובעל התבונה יאזין עד תבונת דברי חבירו, עד יחקור מילין, ופעמים שיתקבל עליו הדבר בסוף העיון, עכ"ל. עיי"ש עוד בדבריו. ועיין רלב"ג (שם). וזש"כ (משלי, שם) וקצר רוח מרים אולת, וביאר היעב"ץ (אבות, ד, א) וז"ל, וקצר רוח מרים אולת - כי הוא אויל "בכח", עכ"ל, עיי"ש.

והשורש הפנימי לקצר רוח, ביאר בבגדי שרד (הגש"פ, חד גדיא, הדרך הראשון, ד"ה ואפשר כל זה) וז"ל, וכשיתחזק האדם ויעורר יסוד הרוח להיות זהיר וזריז בתורה ובמצות, אז בזה ג"כ זוכה האדם וקונה הרוח (מלבד הנפש שיש בקרבו), וע"ז אמרה תורה ולא שמעו אל משה מקצר רוח, דהיינו כבד להם ולא שמעו אל משה, ומי גרם להם זה, מחמת קצר רוח, שעדיין לא קנו הרוח, עכ"ל. ועיין שפתי כהן (בראשית, א, א, ד"ה וישראל קודם).

וטעם נוסף שיש קוצר רוח, כמ"ש (משלי, שם) ארך אפים רב תבונה, וקצר רוח מרים אולת, וכמ"ש לעיל שהוא העדר "מוחין". וטעם נוסף הוא מפני קטנות אמונה, כמ"ש בליקוטי מוהר"ן (תנינא, תורה פו). ועיין ליקוטי הלכות (תפילין, הלכה ה; הלכות פסח, הלכה ג). ועיין רמב"ן (שמות ו, ט).

ומלבד הענין הנפשי, כן הוא משתלשל לגופני, כמ"ש רש"י (שמות ו, ט) וז"ל, מקוצר רוח - כל מי שהוא מיצר, רוחו ונשימתו קצרה ואינו יכול להאריך בנשימתו, עכ"ל. כי שורש הנשימה בנשמה, וכל זמן שלא זכה לנשמה, אין לו אריכות נשימה, ובפרט זוכה לכך כאשר זוכה ליחידה (כנגד אריך אנפין, שממנו כח האריכות), אזי נשימתו ארוכה ושלימה. כי אזי דבוק ביחידו של עולם, שעליו נאמר (מכילתא, ב, ז) הקצר רוח ה', בתמיה.

ובפרטות, יש לאדם נפש - רוח - נשמה - חיה - יחידה. ויש רוח דפרטות בכל אחד מהם, רוח דנפש, רוח דרוח וכו'. ולכך בכל אחד מהם יש קצר רוח, ונבאר בפרטות מהות כל אחד מהם.

רוח דנפש: מעשיו אינם נעשים במתינות ונחת, אלא מנסים לגמור המעשה בחפזה. וזהו קוצר רוח שהיה בגלות מצרים, כמ"ש (שמות, ה, יג) והנגשים אצים

כתיב (שמות, לד, ו) הוי"ה הוי"ה אל רחום וחנון ארך אפים וגו'. וכתב (במדבר, יד, יח) ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר, הוי"ה ארך אפים וגו'. וכתב (תהלים, פו, טו) אל ארך אפים וגו'. וכן שם (קג, ח; קמה, ח). ומעין כך בנחמיה (ט, יז). וכתב (יואל, ב, א) כי חנון ורחום הוא ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה. ומעין כך ביונה (ד, א). וכתב (נחום, א, ג) הוי"ה ארך אפים וגדול כח ונקה לא ינקה וגו'. וכתב (משלי, יד, כט) ארך אפים רב תבונה וקצר רוח מרים אולת. וכתב (שם, טז, לב) טוב ארך אפים מגבור.

ויש הבדל בין ארך אף וקצר אף, לארך רוח ולקצר רוח, כמ"ש המלבי"ם (משלי, טז, לב) וז"ל, האף הוא התגלות הכעס לחוץ (כמ"ש בכמה מקומות בהבדל בין אף וחומה), והרוח הוא הפנימי, ויש ארך אפים וקצר רוח, כמ"ש ההבדל בין ארך אף לארך רוח (לעיל, יד, כט), עכ"ל.

וז"ל המלבי"ם (שם, יד, יז) מדרך התבונה להאריך אף ושלא לנקום ולרוב תיכף, כמ"ש ארך אפים רב תבונה וקצר רוח מרים אולת, וזה מדרכי התבונה, וכן השכל יחייב כן, כמ"ש שכל אדם האריך אפו (שם, יט, א) וכו', ויש קצר אפים וקצר רוח, שהקצר רוח יצויר גם במי שהוא ארך אפים, שהאפים הוא האף החיצוני, והרוח הוא המעלה הציוריים על הלב, "ומי שהוא קצר רוח לא יוכל להשקיט את רוחו, ויעלה על לבבו ציורי הנקמה והמשטמה, והגם שיאריך אפו לא יעשה רע בגלוי, ישמור שנאתו בלב לעת מצוא, וזה הגם שאינו נגד דרכי התבונה והשכל, הוא נגד חקי החכמה, שתצוה שלא יעלה ציורים הרעים האלה ברוחו על לב, רק ישפילם, ויעלה תחתיהם ציורי הסבל והרחמים והענוה והמחילה", וכו', אבל קצר אפים נוקם תיכף בפעל, עכ"ל. עיי"ש, ועיין עוד בדבריו (שמות ו, ט).

וכתב הר' יונה (משלי, יד, כט) וז"ל, כי לא יגיע איש קצר רוח למחקר, לפי שיקח בידו המחשבה הראשונה שתשפר עליו, ולא ימצא את לבבו להתיישב ולהשגיח על צדדי המחקר, לראות אם יש צד שיסתור את מחשבתו עד שיגיע למחשבה המתקימת והשקולה, וזה לא ימצא רק בבעל הישוב, וכו'. תדע, כי בעל קצר רוח, כשישמע דבר שלא יתקבל על

סימן כא' - סעיף ג': מותר להכנס בציצית לבית הכסא. הגה: וכל שכן לשכב בהן דשרי. ויש שכתבו שנהגו שלא לשכב בטלית שיש בו ציצית וגם שלא ליתנו לכובסת גויה לכבס, והכל שלא יהיו מצות בזויות עליו, אך נוהגין להקל לשכב בהם.

והנה ביסוד דין להכנס לבית הכסא בציצית ישנם כמה חלקים.
א. הכנסת ציצית למקום מאוס כבית הכסא. בין נכנס הוא עצמו עם ציצית עליו, ובין מכניס הציצית לבדה. וכתב בט"ז (ס"ק ג) וז"ל, הטלית קטן שלובשין תחת הבגד שאנו נוהגים בו, בזה בודאי מותר להכנס לצרכיו כיון שהוא מכוסה, עכ"ל. הבגד מכוסה בטלית קטן, אולם הציציות נחלקו לעיל אם ראוי לכסותם אם לאו, ולא לו דס"ל שראוי שילך בגילוי, אף בגד טלית קטן שאנו נוהגים בו הציציות מגולות, ואיכא בזיון לציצית. וק"ו לדעת השו"ע (סי' ח, סי"א) שאף הבגד ראוי שיהא גלוי.

ב. כניסה עם ציצית עליו לבית הכסא, ובשעה שנכנס לבית הכסא מקיים מצות ציצית. ויש צד בזיון בקיום מצוה במקום מאוס ומבוזה זה. וכמו שמקום זה פטור ממזוזה, ומעין כך אין ראוי להכנס ולקיים שם מצוה, כגון לברך בחוץ ולנענע בתוכו ד' מינים וכד'.

ג. כניסה לבית הכסא לעשות צרכיו עם ציצית. וכן לעשות צרכיו עם ציצית שלא בבית הכסא, כגון שנפנה בשדה או אחורי הגדר וכד'. וכתב הט"ז (שם) וז"ל, טליתות של מצוה שלנו, שאינן רק להתפלל בהם, אין נכון שיכנס לבית הכסא. דוגמא לדבר, ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים (ויקרא, ו, ד), דרשינן (שבת, קיד, ע"א) דרך ארץ, בגדים שבישל בהן קדירה לרבו, אל ימזוג בהם את הכוס, וק"ו להאי מילתא שמויחד לדבר קדושה דוקא, עכ"ל. והיינו שזהו בזיון שבגד שמקיים בו מצוה ויקיים לעתיד, יעשה עמו דבר מגונה, כעשיית צרכיו. וזהו כל ענין סימן זה, והבן. ואף שאינו עושה צרכיו עם בגד זה, אלא עושה צרכיו בשעה שלובש בגד זה, ודו"ק.

ובדקות, עיקר הסברא שיש כאן בזיון, מפני שאינו מורידו מעליו בשעה שעושה צרכיו, ולא עצם כך שלובש, וכמ"ש בערוך השולחן (סעיף ו) וז"ל, ולכאורה הכניסה לבית הכסא ולמרחץ הא הוי דרך בזיון, וצ"ל הטעם כמ"ש שכן דרך בני אדם, ואי אפשר אלא בטורח מרובה (ולכן לא הוי "כל כך בזיון" כלשון הלבוש על אתר) וכו', אבל בטלית גדול העשוי רק להתפלל בו, אין ליכנס בו לבית הכסא, ובודאי כן הוא, שהרי אין טורח לפשוטו, וא"כ נחשב בזיון כשילך בו לבית הכסא או לבית מרחץ, עכ"ל, עיי"ש. והיינו כנ"ל שאין הבזיון עצם זה שלובשו שם, אלא הבזיון שאינו פושטו, ודו"ק.

ד. פעמים שעושה צרכיו מתלכלך מעט בגדיו, או בצוואה או במי רגלים (עיין ערוך השולחן שם, ובמשנ"ב, ס"ק יד, לגבי עשיית מי רגלים כשציצית עליו), וזהו בזיון. וזהו עומק מ"ש בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג את הכוס, היינו כי

הלכה פסוקה - סעיף ג'
הלובש טלית קטן על בגדיו מבחוץ ראוי להסירו כשעושה צרכיו.
פירוש על דרך הסוד - סעיף ג'
אמרו (זוה"ק, תיקונים, כו, ע"א) ציית איהי כורסייא, תפילין קצ"ה הוא דנחית על כורסייא. וזהו כסא דקדושה, כסא הכבוד. ואמרו (חולין, פט, ע"א) מה נשתנה תכלת מכל הצעונין, מפני שתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לאפן ספיר, ואפן ספיר דומה לכסא הכבוד וכו'. והרי שציצית דומה לכסא הכבוד. וכתב רבינו צחיי (צמדבר, טו, לח) וז"ל, והלובש ציצית, צריך שיהיה מן העצירות, שהרי כסא הכבוד רואהו, עכ"ל. וכתב צנעל הטורים (צמדבר, טו, לח) וז"ל, ציצית צא"ת צ"ש, עולה כסאי, עכ"ל. וכשם שמתחיל לעילא ציצית מעורר הכוונה והמחשבה לכסא הכבוד, כן מעורר כסא הכבוד לציצית, כמ"ש צחורה תמימה (שמות, כד, י, הערה יז) וז"ל, דכשמתחיל הקצ"ה צכסא הכבוד שלו, הוא מזכר צמנות ציצית ומגין על ישראל, עכ"ל.

וכתב צמח שחמה (צמדבר, טו, לט) וז"ל, תכלת הוא הממוג הצענים כידוע, וזה הצריח התיכון (עיין זוהר, הקדמה, א, ע"ב), וזוהרם של יעקב חקוקה צכסא הכבוד (חולין, לא, ע"א). וז"ש (מנחות, מג, ע"ב) תכלת דומה לים וכו' ורקיע דומה לכסא הכבוד וכו', וזהו ציצית דמארי עלמא, והוא שופרא דיעקב מעין שופרא דאדה"ר (צ"מ, פד, ע"א), והדברים עמוקים לידוע חן, עכ"ל. ויעקב שהוא דמות תס החקוקה צכסא הכבוד, והוא צריח התיכון, מצריח צין ציצית עליונה של מארי עלמא, לציצית של אדם הלובשו צעוה"ז, ודו"ק היטב. וזהו עוד אופן של דקות הנצבר בצורא. ומכאן ציצית נעשה השגחה של הצורא בצראיו, ונקרא ציצית, מלשון משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים (שה"ש, ב, ט). וכמ"ש צהעמק שאלה (על שאליות דרצ אחאי גאון, סימן קמה) וז"ל, חוט של תכלת הדומה לכסא הכבוד, מקור ההשגחה העליונה, כמ"ש צפירוש השמים כסאי, מקיף לגוף מלות ציצית, שהמה רמו וחרון לתרי"ג מלות שעליהם תלוי פעולתו ית' צעולם, וזהו מש"כ מחוט ועד שרוך נעל (חוט כנ"ל), והרמו צשרוך נעל צמנות ציצית הוא צלשון שנועלת לפני כל המנות, עכ"ל.

וצללות צגדים, מכצותא, וכל יסוד טלית הוא כבוד (עיין מהר"ל, חידושי אגדות, סוטה, יז, ע"א). והציציות ל"ב, כמנין כבוד, עיין נר מלוא למהר"ל, שזהו סוד גילוי הכבוד צציצית. אולם עיין כלי יקר (צראשית, לח, יח) וז"ל, התכלת שציצית מזכיר הכסא הכבוד, והיות הפתיל ערצון רמו להיות הכסא קצת ממושכן, ולעתיד יהיה השם שלם והכסא שלם, עכ"ל. ועכשיו שאין השם שלם, נופל הכסא, ונעשה כסא תחתון, צית הכסא. והארת הציצית צצית הכסא לתקנו ולהחזירו לכסא עליון, ודו"ק.

שער הארת המוחין ז"ו פרק ו'

צאת האורות דרך פנים דז"א הם כלולים ומעורבים מכל ד' בחינת האורות שבפנים ושבאחור ושבב' צדדים ומכל ד' רוחות אלו יוצאין דרך פנים ונעשה בחי' באר: והיינו כי הבאר אינו הארה פרטית, אלא הוא כולל את כל ההארות, הארות ב' צידי הז"א בבחינת משה ואהרן שהם מדרגת המן וענני כבוד, והארות הפנים והאחור שהם הארות דאבא ודאימא. והוא הגדרת יסוד דאבא שיוצא ממנו טיפה, בחינת מים, דהיינו כי שורשו אור אלא שלתתא הוא נגלה כמים. נמצא כי שפע הבאר הוא נקודת האמצע שכוללת את כל המדרגות כולם. וזהו סוד מה שאמרו חז"ל שהבאר התגלגל עמהם לכל מקום שהלכו, ועומק מה שנתגלגל לכל מקום ומקום היינו שכולל את כל המדרגות כולם, בסוד המ"ב מסעות שהם אופני הארה כנודע, והיינו כי הבאר כולל ו' צדדים^א, והוא שם מ"ב שהוא ו' ז' פעמים.

באר הוא גמט' גר', והיינו דמה שנתגלגל בכל מקום ומקום הוא מדרגת גירות, כי גר אין לו מקום ולכן הוא מתגלגל גל ממקום למקום, ומאידך הבאר כוללת את כל המדרגות כולם, והבן.

ונודע כי האורות האלו הם בת"ת דז"א מהחזה ולמטה, וכאשר מתקבצין יחד מכל ד' רוחותיו כנ"ל ומתערבין יחד, הנה אח"כ הם יורדין ביסוד דז"א ומשם בוקעין ויוצאין לחוץ ונכנסין בדעת של רחל המכוון ממש נגד יסוד דז"א ושם נכנסים כל אלו האורות בדעת שלה ואז נקרא באר: זו ההבחנה שה' נוק' נקראת 'כלה' והיסוד נקרא 'כל', כי ביסוד הוא כולל ה"ח וה"ג והיא נקראת כלה בסוד כללות דכללות. והיינו שהבאר הוא מדרגה של כלה שכוללת כל ההארות כנ"ל.

הנה עסקינן בסוגית דור המדבר וכפי שהתבאר לעיל מד' רגה זו היא כוללת כמה האורות שהם שורה פנימית ושורה חיצונית, וצד ימין של יעקב הוא ערב רב, ומצד התיקון מתגלה שבחינת דור המדבר 'מערב' את כל ההארות במדרגת הבאר, והוא בחינת התיקון של התייחסות של הערב רב לדור המדבר, וזו מדרגת רחל, מדרגת הבאר, שכולל כל ההארות כולן, והיינו כי הבאר היא 'תערובת דתיקון' היפך הערב רב שהוא תערובת דקלקול, הוא ערב רב שהוא גימט' דעת, ולכן נכנסין האורות הנ"ל בדעת דרחל, ודו"ק.

בעומק שלמות הארת מדרגת הבאר שכולל כל המדרגות כולן ולכן הוא גם נכנס לארץ, מעין כך הוא מדרגת יהושע וכלב שאע"פ שהיו מהמרגלים מ"מ הם נכנסו לארץ כי מחד לא היו שייכים לדור המדבר אלא לב' הבלים דנקודת דת אמצע של הטבור והיסוד אך מאידך היו במקום של דור המדבר ולכן התערבו עמהם אך נכנסו לארץ, הכי נמי

אמנם הבאר הוא ממש בצד הפנים דז"א כנ"ל במקום שהיה תחילה הארת דור המדבר ממש, וכבר נת"ל כי הבאר הוא בחי' רחל נוקבא דז"א שהיתה תחילה עומדת באחור ובחזרתה פב"פ עמו נעשה בחינת באר: עומק הענין הוא כי הנה באר הוא בארה של מרים שנעשה שורש לשפע לכנסת ישראל. ועיין ברמב"ן שיאור נקרא על שם יאור-יהי אור, והיינו כי הבאר נקרא כך מלשון אור, בא-אור, והיינו כי שורש המים הוא באור, וע"ש כך נקרא נהר מלשון נהורא, נהורא ונהורא ופשטיה, והיינו כי השורש של האור בבריאה אינו אלא במדרגה של מים, וכאשר חוזר רת רחל להיות עמו פנים בפנים נעשה בחינת באר, ואזי מתגלה מדרגה ששורש הבאר הוא באור בבחינת הארת פנים, לעומת כך כאשר התגלה באר במדרגת אחור אזי הוא מתגלה כסלע, והם שלוש מדרגות בבאר, באר כפשוטו טו שהוא סלע, באר בסוד אחור בבחינת מה שאמר משה 'המן הסלע הזה נוציא לכם מים', כלומר מן הסלע נוציא לכן מים בבחינת אחור שנעלם ששורשו באור, ובאר בסוד 'באור' שהוא באר בסוד הארת פנים כשרחל חוזרת להיות פב"פ עם הז"א.

ובעומק הנה כל הג' מתנות הנ"ל שהם באר מן וענני כבוד שורשם הוא מים, והוא מה שנאמר על המן וחס השמש ונמס, והענני כבוד הם ג"כ מים, נמצא ששורש ענני כבוד והמן הוא בבאר כי הוא בסוד קו האמצע כמבואר לעיל שענני כבוד הם בימין הז"א והמן בשמאל שלו והבאר הוא באמצע.

אמנם צריך לידע כי עתה בחזרתה פב"פ נתוספו בה האורות אחרות מה שלא היו בה בהיותה באחור: הם ההארות שה' תבארו זה עתה, ששורש המים באור וממילא שורש האור הוא במדרגת מים.

והענין כי בהיותה אב"א היתה לוקחת אורות דיסוד אמא העומדת מצד אחור דז"א ועתה בחזרתה פב"פ לוקחת גם האורות היוצאים מיסוד דאמא דרך פנים דז"א, פ' כי הנה האורות היוצאות מיסוד אבא דרך פנים דז"א הם פוגעין עם האורות דאמא העומדין בצד פנים דז"א ומוציאין אותן מחוץ לז"א וניתנין לרחל ואז נעשית בחי' באר: והיינו כי כאשר היא אב"א אזי עיקרה הוא במדרגת אימא, משא"כ כאשר היא פב"פ אזי עיקרה מדרגת אבא, ויבואר מיד.

והנה כאשר גם האורות של אמא שהיו ניתנין לרחל בהיותה אב"א חוזרין ומסבבין עתה לצאת דרך פנים, הנה הם מסבבין סביבות יסוד אבא עד שמגיעין דרך פנים דז"א ושם מתערבין עם אורות דאמא העומדין בצד פנים וגם בדרך סיבובם מתערבין בכל האורות העומדין בב' צדדי ז"א, נמצא כי בעת

^א והיינו שנמשך מאור א"ס מימי אור העליון, שנעשה מאור מים.

^ב ובחינה של למעלה ולמטה הם מים שנבלעו לתתא באדמה, ומים שעולים ונעשים עננים.

הבאר מחד הוא התגלגל עם דור המדבר בכל מקום ומקום ומאידך נכנס לארץ, ודו"ק.

והוא העומק שהבאר נמצאת בימה של טבריא, בחינת מד' רגת הטבור דא"י מעין מדרגת יהושע וכלב. לעומתם משה ואהרן נשארו במדבר, כי לא היו כלולים בבאי הארץ, כי אמנם הם בחינת המן וענני כבוד שהוא התערבות הימין והשמאל, אך הכח הכולל שכולל את כל המדרגות כולם הוא מדרגת הבאר דייקא, ולכן נכנס לארץ, ובדקות הבאר הוא במדרגת גר והיינו כי המלכות שהיא א"י היא בחינת גר.²

והנה נתבאר ג' הארות אלו שהם באר מן וענני כבוד איך הם מתיחסים אל דור הב' אשר נכנסו לא"י, לפי שהנה הם כולן אורות של אמא אשר נעשו ג' בחי' הנ"ל, אלא שהם יוצאין ע"י האורות של אבא שגורמין להם לצאת לחוץ כנ"ל: כלומר מר מחד הארות של המן וענני כבוד שייכים לדור המדבר דהנה היו בזכות משה ואהרן נמצא שאינן שייכים לבאי הארץ אלא לדור המדבר, אך מאידך הם מתייחסים לדור הב' שהם באי הארץ, ואמנם לא נכנסו המן וענני הכבוד, אולם המן נכנס באופן של צנצנת המן לזכרון אע"פ שבפור על נגזז, וכן ענני הכבוד מתגלה בא"י בסוד 'למטר השמים תשתה מים', והיינו שאמנם אין גילוי של מן וענני כבוד אך הרשימו שלהם נכנסים לארץ ישראל, והיינו ע"י בחינת התערבות בסוד ערב רב דתיקון שמתגלה בבאר שכולל כל ההארות כולן, ע"י תערובת של אורות דאימא ודאבא מעורבין, והבן.

ועתה צריך לבאר איך תחילה יוצאין ע"י משה ואהרן ומרים, ואח"כ חזרו שלשתן בזכות משה לבדו כמארז"ל, והענין כי נתבאר אצלינו איך משה ואהרן שניהם הם מבחינת יסוד אבא כי משה גימטריא קפ"ד קס"א שהם אחוריים יסוד אבא ממולאים הוי"ה דיודי"ן ואהי"ה דיודי"ן בבחי' פנים די' סוד אמא, אבל אהרן הוא ע"ב וקפ"ד שהם אחוריים פשוטין ואחוריים מלאים ביודי"ן יסוד אבא: אחוריים יסוד אבא הם ע"ב שהוא הוי"ה בריבוע, י' י"ה יה"ו יה"ו, ואחוריים מלאים דהוי"ה, יוד, הי, ויו, יוד הי ויו, קפ"ד, ופנים דאימא הוא אהי"ה דיודי"ן, אלף, אלף, אלף הי יוד, אלף הי יוד הי, קס"א. ומשה הוא אחוריים מלאים יסוד אבא ופנים יסוד אימא שהם קפ"ד וקס"א, ואהרן הוא ב' אחוריים יסוד אבא שהם ע"ב וקפ"ד. והיינו שאמנם משה עיקרו הוא יסוד אבא יותר מאהרן אך הוא מולבש ביסוד דאימא, משא"כ אהרן אינו מולבש ביסוד אימא ולכן הוא ב' אחוריים יסוד אבא.

והנה אנו מוצאין קושיא אחת בדברי רז"ל כי פ"א מצינו בד' בריהם כי משה בנצח ואהרן בהוד וכמו שסידר בעל ההוש' ענות של יום הושענה רבה, והרי אנו רואין שמשה הוא לוי שהוא בשמאל שהוא קו ההוד ואהרן שהוא כהן בימין שהוא קו הנצח: והביאור לזה הוא כי משה הוא קו ימין ואהרן הוא

קו שמאל אולם בסוד ההחלפות הם מתחלפים אולם בפור על זה נעשה כאשר משה סירב לילך בשליחותו של מקום שהוא בחינת חטא ואז אמר לו הקב"ה ואהרן יהיה נביאך, ולכן משה הוא לוי ואהרן הוא כהן. והוא כמו שייסורי רבי ע"י מעשה באו וע"י מעשה הלכו, כלומר הדבר כבר נגזר קודם אלא שע"י מעשה נעשה בפועל.

אבל ספק זה נת"ל כי אורות הימינים יסוד אבא יוצאין לצד שמאלי ואורות השמאל יוצאין לצד ימין נמצא כי משה כלול בימין ובשמאל וכן אהרן כלול משניהן: והיינו כי שורש נ"י צוצות נשמתו של משה שהם ערב רב דתיקון הם תערובת של צד ימין וצד שמאל, ובקלקול הם ערב רב בפועל, ע"י 'חטאו' של משה שסירב.

וז"ס שאמרו בזוהר פרשת וארא הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה לומר ששניהם שקולים לאכללא אשא במיא ומיא באשא והבן זה. אמנם אני מסופק איך שמעתי ממורי זלה"ה איזה משניהם הוא עיקרו בימין ואיזה מב' עיקרו בשמאל. ונלע"ד ששמעתי ממנו כי הנה משה גדול מאהרן ועיקרו הוא בימין היסוד ממש לכן הוא חתום במדת הנצח העומד בימין היסוד אבא שבתוך הז"א ומצד הימין הזה נמשך המן שהיה בזכות משה כנודע אבל יצא וניתן בצד שמאל כנודע כי המ' זונות בצד שמאל בסוד קשין מזונותיו של אדם כק"ס שהם מצד הדין והגבורה. אמנם אהרן הוא בשמאל היסוד דאבא ולכן חתום במדת ההוד העומד בשמאל דאבא וממנו נמשך ענני כבוד שהיו בזכות אהרן כנודע אבל יצאו וניתנו בצד ימין כנודע שז' ענני כבוד הם בחסד כמבואר בזוהר פרשת אמור: זהו כלל בכל סוגית משה ואהרן שיש לחקור בכל פרטות האם שורשו הוא בימין ואזי הוא שייך למדרגת משה ואם שורשו הוא בשמאל אזי שורשו באהרן, וכן יש לברר היכן גילוי בהתפרטותו בימין או בשמאל,

אמנם הבאר היה בזכות מרים כי מרים היא רחל נוקבא דז"א, והיא גורמת שכל אותן אורות שהיה לוקחת מן האחור יחזרו עתה דרך פנים וימשכו עמהם ב' אורות הצדדין וגם אורות הפנים וכולם כא' יוצאין דרך הפנים ונעשין באר כנ"ל, כי אורות הבאר הם אורות רחל ממש, וכשחוזרת פב"פ עם ז"א גם האורות הנ"ל חוזרין דרך פנים וזשארז"ל כי הבאר היה ע"י מרים: ואמנם מדרגת הבאר הוא תערובת של כל ההארות של ימין ושמאל דמשה ואהרן וכן דפנים ואחור, ומה שחוזרים האורות מן האחור דרך הפנים הוא כפי שהתבאר לעיל שתחילה היה הבאר במדרגת סלע ואח"כ נעשה בחינת באר ששורשו באור, אך בפועל הוא מדרגת מרים.

והוא כי 'מרים' אותיות 'מים' בקרבה, וכן מרים הוא מל' שון להרים, והיינו כי מרים הרימה את כל המדרגות שהיו לתתא בחינת אחור למדרגת פנים בפנים, למדרגה האמ' צעית שכוללת את הכל, היא מצרפת את הכל בבת אחת, והוא סוד הבאר שנתגלגל עמהם בכל הצורות שהוא סוד

² כמובן הוא יחס מסוים, אולם מאידך א"י היא מקום מושבם של עם ישראל ולא בבחינת גר, והבן.

אולם לפי המתבאר לעיל הם ג' הגדרות, ההכאה עצמה שהיא או בימין או בשמאל, מה שמכח ההכאה האור נזרק לצד שכנגד, והגדרה שלישית הוא מה שנתבאר לעיל שההכאה לא הייתה הכאה של אור אחד בשני אלא הייתה הכאה של זה בזה, שהיא הגדרה שלישית, שהיא הארה מעורבת כנ"ל. ונמצא כי לפי הבנת הרש"ש בדברי הרב הוא ככף יד המכה בעצמה דהיינו שקו ימין לעצמו והקו שמאל לעצמו וכח ההכאה היה בפרטות בכל קו צד שמאל בימין בקו ימין, וצד שמאל בימין בקו שמאל, אולם לפי הנ"ל בדברי הרב שהוא הכאה של כללות הימין בשמאל וכללות השמאל בימין.

והנה המן היה מצד משה בהכאה ראשונה וענני כבוד מצד אהרן בהכאה ב' ובאר מצד מרים באמצע בהכאה ג', ולא תבין זה אלא כמ"ש אצלינו בסוד ג' מתנות הנ"ל שניתנו ליי שראל במדבר ע"ש: כאן מתבאר שגם ההארה האמצעית נעשה ע"י הכאה, והיינו כי ב' השמועות אמת, והיינו כי הבאר עצמו מעיקרא היה ראוי שיצאו ממנו מים כסדר, אולם כשלא זכו אזי משה רבינו 'הכה' בסלע, והתבאר במפרשים האם היו ב' הכאות לפי שנאמר פעמים בתור רה שהיה בפועל פעמיים או שרק נאמר פעמים אבל היא אותה הכאה. והיינו כי הבאר בשורשו היה צריך להיות הארה גמורה בלי הכאה, כי האור שמתגלה מצד הבאר הוא אור מצד עצמו, אולם מהצד הנמוך יותר אזי הארת הבאר יוצאת ע"י הכאה. והנה הכאה זו יש בה ב' בחינות או שהיא הייתה הכאה מיניה וביה, או שהייתה הכאה שבאה מימין ומשמאל, והנה משה הוא הכה בסלע, והיינו מכח משה ואהרן, נמצא שהכאת הסלע לא הייתה מיניה וביה אלא הכאה של ימין ושל שמאל, אולם כיון שמכח הכאה של ימין בשמאל ושל שמאל בימין נעשה הכאה חדשה באמצע במקום שנפגשים זה בזה, ואזי נמצא שהייתה הכאה בהארת הבאר מצד עצמו, אולם כאמור הוא מהצד הנמוך מחמת תולדת החטא, של ההארה כי בשורשו היה צריך להיות הארה בלי הכאה כלל בבחינת אור.

שם מ"ב שהוא כח הגבורה לעלות כל דבר מתתא לעילא את כל המדרגות.

והנה נתבאר איך ג' מתנות אלו שהם באר מן ענני כבוד של שתן אורות דאמא אלא שיוצאין ע"י יסוד אבא שהוא משה, וכ"ז הם ע"י ג' אחים משה אהרן מרים: וביחס הזה מרים היא גדולה בלידה ממשה ואהרן מצד היותה שורשם וכוללת כל ההארות כולם בפועל.

אבל הג"ר שהם דור המדבר וב' המטות היו ע"י משה לבדו, ואחר שמתו אהרן ומרים חזרו שלשתן ע"י משה לבדו שהוא יסוד דאבא כנודע: כלומר כיון שכל הג' מתנות הם משורש יסוד דאבא לכן חזרו כולם בזכות משה לבדו. והיינו שיש התגלות של השורש עצמו ויש התגלות בענפים, מצד הגי' לוי בענפים אזי המן בזכות משה וענני כבוד בזכות אהרן והבאר בזכות מרים, אולם מצד הגילוי בשורש כולם חזרו בזכות משה. והיינו כי מצד השורש משה הוא השורש של כולם, אך מצד הענפים שהוא ההוצאה של כל מתנה בפרט על אזי הבאר מתגלה כהארה שכוללת את כולם בסוד המ' לכות שהיא כללות דכללות הכל. וכמו שמשה קיבל תורה מסיני והיינו אפילו כל מה שעתיד תלמיד ותיק לחדש היינו שידע את השורש של כולם אולם בפועל משה לא ידע את הפרטות של כולם, הכא נמי יסוד דאבא הוא כולל את כל המתנות והוא משה שכולל את כולם, אולם בה' תגלות בפועל מרים חוזרת מאחור לפנים, והוא שתחילה מרים הייתה בפ"ו שנים של השעבוד שהוא גימט' אלה"ם בחינת אחור, ואח"כ היא במדרגת באר, במדרגת פנים בפנים, שאזי היא מצרפת את כל המדרגות כולם, נמצא שכל המדרגות בשורש הם בזכות משה, אך בהתפשטותן כל המדרגות כולם הם בזכות מרים.

מ"ק

ונבאר הענין שבס"ה קרא לאהרן כהן ופ"א קורא אותו לוי שהוא בשמאל ולמשה קרא אותו לוי, ופ"א אומר שהוא ביי מין ונראה דבריו סותרין זה את זה. אך הענין כשיסוד האבא נכנס תוך זעיר אנפין עד ת"ת שבו כנודע ובהגיע לחזה שהוא מקום מגולה כי נפסק יסוד אמא אז הארה שבו מכה אל צד ימין דז"א ואח"כ חוזרת ההכאה של האור אל צד שמאל דז"א ואח"כ משם חזרה ההכאה לאמצע וירדה דרך יסוד: והנה התבאר לעיל שמה שיוצא ההארה באמצע היינו מכח שאורות ימין יוצאים דרך השמאל ואורות דשמאל יוצאים דרך ימין, והוא ההכאה שחזרה לאמצע שירדה דרך היסוד.

ועיין ברש"ש שהקשה דהנה משמע לעיל שהמן שהוא מתנה דצד ימין יצא דרך שמאל והמתנה של ענני כבוד שהיא צד שמאל יצא דרך ימין וכאן מבואר להיפך, שמה' כאה של ימין יצא דרך ימין ומהכאה שבצד שמאל יצא דרך שמאל. ותירץ שמכח הכאה אחת יצא המן לא נתגלה שם בימין אלא בשמאל דהיינו שמכח ההכאה בימין חזר לשמאל ויצא דרך שמאל, וכעזה"ד בענני כבוד.

עץ חיים בעיני 591 שער הארת המוחין פרק ו
מספר שיעור בקול הלשון 42159465

האור אין סוף הפשוט הגמור לא חל בו צמצום כלל

על התורה

על העבודה

הסדר השתלשלות העולמות היה צאופן שתחילה היה אור אין סוף פשוט גמור, וכן היה אור אין סוף ממלא, והיינו שהיה ממלא ציחם לחלל העתיד להיות, וכמו שמדוקדק בלשון הרב שכתב 'מתחילה היה אור אין סוף פשוט ממלא כל המציאות'.

וצרור הדבר שלא קאי על האור אין סוף הגמור שעליו לא שייך לומר ממלא כלל, אלא הכוונה לשלג נוסף בגילוי צו היה אור אין סוף ממלא ציחם למה שעתיד להיות חלל לאחר מכן.

ולפי זה, גם הצמצום שנעשה כאן אינו צמצום גמור אלא הוא צמצום רק ציחם למדרגה של אור אין סוף הממלא, דמה שהיה ממלא ציחם למה שעתיד להיות חלל, עליו חל הצמצום.

והנה אז
צמצם את
עצמו
אין סוף

מהלך זה שהצמצום נעשה רק בייחס לאור הממלא, מעמיד את התפיסה הפנימית, שהן אם הצמצום כפשוטו והן אם לאו כפשוטו, מכל מקום כל זה הוא רק כלפי המדרגה של האור אין סוף הממלא, אולם האור אין סוף הפשוט שלמעלה מהאור אין

סוף הממלא עודנו עומד בקיומו כמקודם לכן.

והן אמת שבהשגה אין לנו השגה באותו מקום ואין לנו דיבור באותו אור, אולם דבקות באור זה מצד ידיעת קיומו אכן יש, ולא להבין פשיטותו ולדבוק בו ולתפוס את היות האור אין סוף הפשוט הגמור ממלא כמקודם ללא שום צמצום כלל, לא צמצום כפשוטו ואפילו צמצום שלא כפשוטו.

ודבקות זו היא בעומק המקום הגבוה ביותר שהאדם יכול לגעת בו.

חודש אלול	כח ההתחדשות / אני לדודי-דוד וכלה	[1132656]*
סליחות	כאב על עשיה נגד רצונו ובקשת סליחה על העבר שפגם	[1132141]
חודש תשרי	חוש המישוש ברוחניות	[1132657]
ראש השנה	קרבת ה'-נכנס לפניו לדין	[1132172]
תענית צום גדליה	צער על צמצום הגדלות (גדליה, גדל - י - ה)	
עשרת ימי תשובה	תיקון העבר, תשובה, וקבלה לעתיד	[39011499]
שבת תשובה	השבת כוחותיו לשורשם ולהביאם למנוחה	[1127878]
יום הכיפורים	ניקיון, זכות בלי מחיצה בינו לקב"ה	[1132284]
בין יוה"כ לסוכות	קשר זך שגולד מתוך יוה"כ, ממשיך לאורך השנה	
סוכות	חיים בעולם החומר בצלו של הקב"ה	[1132301]
הושענא רבה	חיבור כל התהליך הנ"ל לאחד	[30484555]
שמיני עצרת	שמחת תורה שמחה בכל הנ"ל	[30484397]
חודש חשון	הריח שנשאר מימים נוראים	[1132658]
חודש כסלו	כח השינה	[1132659]
חנוכה	לראות בכל דבר את שורשו באור	[81281]
חודש טבת	התגברות על פחד	[1132660]
תענית עשרה טבת	עשירי שבעשירי (לכלול כל עשר כוחות שבנפש)	[1130588]
שוכבים	ימים של תיקון של אות ברית קודש	[81282]
חודש שבט	כח הלעיטה (אכילה)	[1132661]
ט"ו בשבט	חיבור לאדם בבחינת עץ השדה	[81283]
חודש אדר א'	כח השמחה	[1132662]
חודש אדר ב'	כח השחוק	[1132663]
תענית אסתר	דבקות בצמצום-צום, העדר קודם להויה	[1132540]
פורים	דבקות בכח ההפכים	[81284]
שושן פורים	דבקות בחומה- גבול שכלול בבלתי בעל גבול	[37353854 / 34520048]
חודש ניסן	כח השיחה	[1132651]
שבת הגדול	פרישות מכח ע"ז וענפיו	
פסח	דבקות באהבת ה'	[81269]
ספירת העומר	זמן לנקות המידות כהכנת קבלת התורה	[1132083]
חודש אייר	התבוננות	[1132652]
ל"ג בעומר	דבקות בסוד הפנימי שבכל דבר	[1132052]
חודש סיון	כח ההילוך	[1132653]
שבועות	דבקות בקוב"ה ישראל ואורייתא חד	[38459082]
חודש תמוז	כח הראיה	[1132654]
תענית י"ז תמוז	כח השבירה, ירידה לצורך עליה	[33514765]
חודש אב	כח העצבות וכח השמחה	[1132655]
תשעה באב	גילוי אור א"ס בלי כלים	[292858]
ט"ו באב	אהבת הבריות נקיה, טהורה וקדושה	[292858]